

ILDSTØTTEN

eller

ISRAEL I TRÆLDOM.

Af Pastor I. M. Ingraham,

Af min Beskrivelse i sidste Brev kunde du muligvis falde paa at slutte, at Ægypten nu er blot for Soldater. Tværtimod; der er en Garnison i hver By og en Fæstning fyldt med Tropper i hver af de tredive eller flere Provinser. Desuden er der rundt om i Landet, hvor Hebræerne bor, mindre Afdelinger, som holder et vaagent Øje med denne Nation af arbejdende Trælle. Dronningen har tillige Krig med en Fyrste i det øde Arabien, og en Armé paa tolv Tusinde Mand med fire Hundrede Stridsvogne og Tusinde Ryttere er nylig marscheret imod ham. Ægypten er mægtig nok til at kæmpe mod hele Verden. Dets Stridsmagt er i det Hele fire Hundrede Tusinde øvede Krigere af alle Vaabenarter, foruden seksten Tusinde Stridsvogne. Kraft, Driftighed og Energi karakteriserer Ægypterne. Dronningens kloge og bestemte Regering har bidraget meget hertil, og hvad hun har fremkaldt, vil Remeses, naar han kommer paa Troen, forstaa at bevare og forøge.

Omtalen af min ædle Ven minder mig om, at han ikke længere er i min Nærhed. Armeen har i otte Dage været i Bevægelse mod Syd, og han har skrevet til Dronningen, og ligeledes til mig, om den gode Fremgang, som Foretagendet hidtil har haft. Flaaden havde dog ikke kunnet holde Trop med Armeen til Fods, og Vognlegionen paa den østlige Bred af Floden var kommet langt forud og havde derfor nu slaaet Lejr. Hver Dag brændes der Røgelse, og Bønner opsendes i alle Templer om et heldigt Udfald af Toget.

Imedens dette foregaar, vil jeg anvende mine Breve til Beskrivelse af de daglige Scener rundt om mig.

Dronningens Sundhed er nu helt vendt tilbage og hun viser en næsten moderlig Omsorg for mig, en Følelse, som jeg ved, skyldes hendes ædle Søns Anmodning.

Da jeg skiltes fra ham, sagde han til mig: „Kære Sesostris, bliv i Nærheden af min Moder og lad hende i Deres Selskab finde en rigelig Gengæld for Savnet af hendes Søn. Men naar De er træt af Nedre-Ægypten, kom da til Theba og drag med mig og Armeen ind i Æthiopien.“

Jeg lovede at gøre dette, men for Øjeblikket er jeg beskæftiget med at se Vidunderne i Memphis, og da navnlig de vældige Pyramider. Jeg skal i en nær Fremtid anvende et helt Brev til Beretningen om mit første Besøg i Memphis og Pyramiderne, som jeg aflagde en Dag eller to, efter at jeg var kommet til at bo i Rhoda-Paladset. Remeses havde til Trods for sine mange Foretninger venligt lovet at ville ledsage mig til Apsiden og der overgive mig til en af Præstesønnernes Førelse. Jeg stod derfor op den følgende Morgen før Solopgang for at kunne være tidlig færdig. Mit Vindu vender ud mod On, der ligger 6 Mile borte, paa begge Sider af Floden med sine prægtige Avenues af Søjler, Sfinxer og Obelisker. Denne Morgens Dejlighed vil jeg aldrig kunne forglemme. Ægyptens Atmosfære er saa krystallklar, at Lyset ligesom kastes tilbage fra den. Da jeg saa imod Øst, havde Himlen et Udseende, som var den af Safir overstrøet med Guldstøv; og fra den endnu usynlige Sol udgik en Vifte af Straaler, blegt og orangefarvede, der naaede op til Zenith af Himlen. Ikke en Sky var synlig; jeg har i Virkeligheden ikke set nogen siden min Ankomst her til Landet. Den østlige Himmels Glans og Farvespil tiltog med hvert Minut i Lys og Styrke, indtil pludselig Daggudens straalende Skive majestætisk steg op over Horisonten, fyldende Himmel og Jord med sit blændende Lys, medens Guldstøvet paa Solens Tempel fangede Straalerne og gengav dem næsten med uformindsket Kraft.

Da jeg, fortabt i Henrykkelse, stod og stirrede paa dette Naturskuespil, bæres der Toner til mit Øre fra Osiristemplet i Memphis. Da jeg saa gik om til den Terrasse, der vendte ud mod den Side, hørte jeg de Tusinde Præsters Kor syngte Morgenhymnen til Lysets Guds den blændende Osiris' Øje. Og jeg erindrede nu, at dette var Minde-dagen for Osiris' Genopvækkelse, en af de betydningsfulde Dage i den hellige Kalender. Hele Byen syntes at være i Bevægelse, og Baade, omkransede med Blomster og fyldte med festlig klædte Mennesker, styrede hen mod Byen og Templet fra alle Kanter. Apsiden havde sin Helligdagsklædning paa, og hele Verden var paa Benene for at hilse Sollyset og deltage i Processionerne.

Remeses kom, medens jeg stod og betragtede denne Scene og lyttede til de bølgende Harmonier, der fyldte Luften, ud fra Templet.

„Jeg ser, at dette livlige Skuespil interesserer Dem, Sesostris. Det er en Gladens Dag for Tilbedelsen af Osiris.“

„Det synes mig, min kære Fyrste,“ svarede jeg, „at næsten hver Dag, jeg har tilbragt i Ægypten, har været en Helligdag, indviet til en eller anden Guddom.“

„Over de to Tredjedele af vort Aar er indviet til Guderne; det vil sige, at antager vi en Dag givet til hver Guddom, da er Størstedelen af Aaret Helligdage. Vi er et Folk, der er hengivet til Andagt, saaledes som vi nu forstaaer Betydningen af dette Ord. Alle vore Foretagender indvies ved Bøn eller Ofring, og hvad enten vi gaar i Krig eller indlader os i en Handel, bygger et Palads eller udhugger en Grav, saa gaar der Bøn og Paakaldelse forud. Er De beredt til at tage til Byen og Pyramiderne, saa snart vi har faaet Fro-

kost. Min Moder har indbudt os til at spise den hos hende.“

Jeg udtalte min Beredvillighed, og vi tog ind til Dronningen. Da vi traadte ind, var hun netop beskæftiget med at efterse et Broderiarbejde, som udførtes af tre Piger i det ene Hjørne af Værelset. De forblev der et Par Minutter efter vor Indtrædelse og kastede frygtssomme, men nysgerrige og skarpe Blikke til os. Da deres ophøjede Herskerinde havde modtaget os, gjorde hun en Bevægelse med Haanden, og de sortøjede Piger forsvandt bag et Skærmbrædt og forlod Værelset. Jeg fik netop Tid til at se, at de var meget smukke, af en olivenfarvet Teint med flettet, smagfuldt arrangeret mørkebrunt Haar, og deres slanke Figurer klædte i brogede Dragter, der sluttede tæt til Legemet og var aabne i Brystet, hvor man saa den fine, linnede Underkjole, samt med løse frynsede Ærmer.

De havde Ørenringe og talrige Fingerringe, samt røde, guldforsirede Sandaler af Gazelle-Læder bundne med kulørte Baand, der gik tværs over den nøgne Fod. De hørte, efter hvad Dronningen sagde mig, til Paladsebedsmændenes Familier. En af dem, den højeste og den, som havde det mest karakteristiske Ydre, havde Øjne af en vidunderlig Skønhed, hvis Udtryk Virkning forhøjedes ved, at Øjenlaagene var malede med en svag Skygge af Kul. Hun var en Datter af den kongelige Skrifer, Venephis, og hendes eget Navn er Venephis, og da jeg er kommet til at nævne hende, saa skal jeg nu sige et Par Ord om de ægyptiske Damer, navnlig eftersom du jo i dit sidste Brev bebrejdede mig min Tavshed i denne Henseende. Først vil jeg dog svare, at mit Hjerte saa fuldstændigt er indtaget af min Forlovede, Fyrsten af Chaldaas Datter, den elskelige Prinsesse Thamonda, at de højbaare, ægyptiske Damer aldeles intet Indtryk gør paa mig. Men iverigt skal jeg for Fremtiden ofre dem mere Omtale i mine Breve.

Jeg har set mange Damer her med et fuldendt elegant Væsen. Ægyptens Hof bestaar af en talløs Mængde adelige og fornemme Embedsmænd, hvis Paladser opfylder Byerne On og Memphis, og hvis smagfulde, af Haver omgivne Villæer strækker sig langt udenfor Bygrænserne. Nogle af disse Adelsmænd har Titel af Prinser, naar de bestyrer et af de seks og tredive Distrikter — Nomer — eller Kommandantskaber. De er rige, ynder Øselhed i Klædedragt og Boliger, samt elsker Blomster og Malerier, hvorfor deres Huse er overdaadigt pyntede med saadanne Ting. Disse Personer er velopdragne. Har et høfligt Væsen og er behagelige i Omgang. Deres Hustruer er dem almindeligvis overlegne i Smag og Takt. Adelige ved Fødslen er dog hverken Mænd eller Kvinder i Ægypten; thi, som der med Stolthed er indskrevet paa deres Monumenter: alle Ægyptere er i lige Grad „Sønner af Nisr“ og derfor fødte lige. Det er den enkeltes Dygtighed eller Held, hvad man nu vil kalde det, der hæver ham til en Stilling, som medfører Titel eller Rang. Desuagtet er der Familier her, som med Stolthed taler om deres Forfædres Hæder og Ære, og jeg kender unge ægyptiske Adelsmænd, hvis Forfædre beklædte høje Poster ved Hoffet under Faraonerne af det 15de eller 16de Dynasti.

Kvinderne i Ægypten skylder deres høje Stilling i det sociale Liv den Ærbødighed hos Mændene, som giver dem Forrangen overalt. Den Kendsgerning, at Ægypten beherskes af en Dronning, er et Bevis paa, at Kvinder her hædres lige saa fuldt ved Landets Love, som ved Folkets Sædvaner. Det er ikke alene en Indflydelse, grundet paa deres personlige Yndefuldhed, som Kvinderne besidder her, men deres Fordring paa Ære og Anseelse anerkendes af Loven saavel privat som offentligt.

En Dag, da jeg gjorde en Bemærkning om den almindelige Ærbødighed, der vises det smukke Køn, sagde Remeses til mig:

„Vi indser, at hvis ikke Kvinderne behandles med Agtelse og bringes til at udøve Indflydelse paa det sociale Liv, da vil Gennemsnithøden, af den private Dyd, saavel som af den offentlige Moral, snart synke.“

Hvor forskellig herfra er dog Kvindens Stilling hos os! Respekteret er hun ganske vist, men i Stedet for den Frihed, hun her nyder, er hun henvist til visse Værelser, har ikke Lov til at gaa utilsøret og lever et uvrirksomt, aandsfortærende Liv.

Anerkendende Uheldigheden heraf, kære Moder, anviser Lovene de begunstigede ægyptiske Kvinder meget ansvarfulde Virksomhedsgrene. Deres Opdragelse til at være Mandens Ven og Ligestillede skyldes Præstestændens Visdom. Disse Mænd har Hustruer, som de elsker og respekterer, og jeg har set Overpræsten i On sidde ved Vinduet i sit prægtige Palads ved Siden af sin ædle Hustru — der efter Sigende nedstammer fra en Præst i On, hvis Datter var gift med Hebræerfyrsten Josef — og omgivet af deres Børn som et af de skønneste Billeder af huslig Lyksalighed og gensidig ægteskabelig Kærlighed. Hvilken Mod-sætning til Præsterne i Tyrus, som anser det at leve ugift for den højeste Grad af Fromhed.

Dit Køns Indflydelse, kære Moder, giver sig til Kende i alle Husholdningsforhold og i Møblementet og Bygningernes Stil. Det staar i Ægteskabskontrakten, at Hustruen skal have hele Styrelsen af de huslige Affærer, og at Manden i alle saadanne Sager vil have at henvisse til sin Hustrus Ønsker og Afgørelse. Hverken Konge, Præst eller Undersaat kan have mere end en Kone, en Skik, der afviger fra vor og er langt ædlere. Det skyldes denne høje Agtelse, som vises Kønnen, at

Dronningen gentagne Gange har ført Regeringen. Jeg skylder dog at tilføje, at skønt Ægypterne kun har en Hustru, forbydes det dem dog ikke efter Loven at have Favoritinder, der sædvanligvis er Slaver, og hvis Talent eller Skønhed har skaffet dem denne Ophøjelse, hvis man kan kalde det saaledes. Men de har ingen social Anerkendelse, Hustruen, der alene bærer Titlen „Husets Herskerinde,“ har en anerkendt Myndighed over dem. Dette Konkubinater er imidlertid stedse ilde anset og lidet brugt, om det end som sagt taales.

De ægyptiske Damer anvender meget af deres Tid til Haandarbejde, og enten alene eller ved Hjælp af deres Piger broderer, væver, spinder og syr de alle mulige smukke Sager. De broderer Stolesæderne med Guld og Sølvtraade og forsyner Sofaer og Senge med Tæpper, forfærdigede i de skønneste Mønstre.

Ved Festmaaliderne, som hyppigt finder Sted, da Ægypterne holder meget af Selskab, sidder Damerne ved samme Bord som Herrerne, og ingen saarende Mistillid forhindrer dem fra at tage imod Fremmedes Besøg eller vise Gæstfrihed mod saadanne. Kun fra de religiøse Ceremonier og fra Mysterierne er de udelukkede, dog med Undtagelse af de Kvinder, der deltager i Tempeltjenesten, og hvem det da er forbudt at gifte sig.

Hvis to Damer mødes ved en Banket eller et Festmaalid, anses det som et Høflighedsbevis at udveksle Blomster fra de Buketter, som ægyptiske Damer altid bærer i Haanden, naar de er i fuld Stads. De er lidenskabeligt hengivne til Dans og ofte danser Herrer og Damer sammen; men det forekommer mig, at de første Bevægelser er mere yndefulde, naar de danser hver for sig. Gratie i Stillingen, elegante Bevægelser og skønne Bøjninger er det hovedsagelige ved Dansekunsten.

Det er dog ikke Skik for de fornemme og deres Familier at hengive sig til disse Fornøjelser i offentlige Selskaber; her udføres Dansen almindeligvis af saadanne, der tjener deres Livsophold derved. Men de betragter den som en Rekreation, i hvilken alle Klasser kan deltage, i det mindste ved private Sammenkomster. De lavere Klasser udfolder stor Livlighed i deres Dans, der ofte antager Karakteren af Pantomime; og de tilsigter snarere en Udfoldelse af Ynde og Harmoni, Om Aftenen under Træerne i en Alle, om Middagen i Skyggen af et Tempel, ved de offentlige Springvand eller foran Husenes Døre ser jeg ofte Mænd og Kvinder nyde denne Fornøjelse og danse til Lyden af et eller andet Instrument eller en Sang. I de højere Klassers Huse bestaar Dansemusikken af Harper, Fløjter, Guitarer, Lyrer eller Tamburiner; men i Gaderne og paa Torvene springer Folket lystigt om efter Takten af den skrigende Dobbel-fløjte, Kastagnetter eller Tromme, ja jeg har endog set en Mand danse Solo paa Dækket af en Galej, der laa for Anker i Floden, efter Lyden af hans Kammeraters Haandklap. Adskillige vellystige Danse, der var indført af arabiske og thebæiske Glædespiger, er blevet forbudt af Dronningen. Der er visse religiøse Processioner, i hvilke Kvinder tager Del; de er til Stede ved deres afdøde Slægtnings Begravelser, og lejede Kvinder optræder som Grædekoner.

Jeg har anvendt en stor Del af dette Brev til en Beskrivelse af Ægyptens Damer, for saaledes at imødekomme dit udtalte Ønske, og jeg vil nu hellige Resten af mit Papyrus — hvis Blegket ikke slipper op — til at give dig en Ide om deres Hjem og Livet der; thi fra Skildringen af deres private Liv vil der kastes mest Lys over deres Sædvaner og Skikke. Arrangementerne for Husholdningen, Boligernes Indretning, saavel som Folkets Fornøjelser og Beskæftigelser vil forklare dets Sædvaner.

Den huslige Arkitekturs eller Bygningskunst Stil i dette varme Klima er indrettet til at passe til Varmen. De fattigere Klasser (thi til Trods for den før omtalte Fødselslighed er der fattige Klasser) eller „Kaster“ lever den største Del af deres Liv uendørs, og ynder mere Træernes Skygge end Boligernes kvalme Atmosfære. Men da jeg nu er kommet til at nævne Ordet „Kaster“, skal jeg allerførst søge at forklare de sociale Rangforskelle i Ægypten.

Der er en bestemt Grænse draget imellem de forskellige Samfundslag, men dog er ingen ved Loven forpligtet til at følge sin Faders Beskæftigelse. Det er imidlertid hyppigst Tilfældet, og Beskæftigelsen bestemmer enhver Rang. Efter Kongefamilien følger øverst i Rangen Præsterne; derefter Krigerne; derefter i tredje Klasse, Bønder, Gartnere, Jægerne og Baadførere; derefter, i fjerde Klasse, de Handlende, Arbejderne i Sten og Metal, Tømmerne, Skibsbyggerne, Murerne og de offentlige Vejere og Maalere, Hønskræmmerne, Fuglefangerne, Fiskerne, Daglejerne og det øvrige Folk.

Mange af disse Afdelinger, siger den Beretning, af hvilken jeg har øst, er igen delte, saaledes bestaar Hyrdernes Klasse af Faarehyrder, Koghyrder, Gedehyrder og Svinehyrder, hvilke sidste danner den laveste Klasse af alle. De anses som „urene“, ingen af de andre Kaster vil indgaa Familieforbindelse med dem, og det er endog forbudt at gaa ind i et Tempel uden først at have underkastet sig en Renselse.

Saaledes vil du se, kære Moder, at Ægypterne, skønt de praler af, at alle deres Borgere er født lige, dog praktisk anerkender en stor Rangforskelle.

Det mærkelige er, at skønt disse Kaster er saa bestemt adskilte, lever de dog i god Forstaaelse med hinanden. Fra de laveste Kaster tages Arbejdere paa de store offentlige Bygninger, og man

ser Tusinder af dem, kun klædt i et Skørt og korte Benklæder, beskæftiget overalt i Ægypten og selv deltagende i Hebræernes Arbejde. „Og Hebræerne?“ vil du maaske spørge — thi jeg ser af dine Breve, at du har fattet Interesse for denne Nation — „hvilken Stilling indtager de blandt alle disse Kaster?“

De er vedblevet at være et selvstændigt Folk og betragtes hverken som Kaste eller Klasse. De har kun en Beskæftigelse, Teglbrending, tilligemed de beslagtede Arbejder, nemlig at grave Ler, samle Straa, ælte Ler og bringe Sten til Byggepladserne. De hverken omgaa eller gifter dem med Ægypterne. De er Regeringens Slaver, født i Trældom, og staar under selv den laveste fribaarne Ægypter. Selv Svinehyrden hører dog til en Kaste og er, i det mindste i Følge den oprindelige Lov, født paa en vis Maade lige med Faraa, som regerer. Men Hebræeren er en Livegen, en Fremmed, der undertrykkes og foragtes. Og dog har jeg imellem dem truffet Mænd, der var værdige til at blive Konger, hvis da ædel og værdig Optraeden kan berettigge hertil.

Jeg skal nu igen tage fat paa Beskrivelsen af Ægypternes Boliger. De lavere Klasser har Huse, lavede af raa Sten, og som ikke staar synderlig højt over de simpleste Hytter.

Andre har kalkede Huse og en Gaard til, andre, der er lidt finere paa det, har malet deres Huse med de mærkeligste Kulører. De handlendes Boliger er mere imponerende; Korridorer, der er smykket med Søjler, giver Adgang til de forskellige Værelser, der er ordnede om store, aabne Gaarde, som giver Vinden Adgang til at cirkulere frit gennem hele Huset; en kølig Bolig er nemlig i dette Klima den første Betingelse for Velvære. Selv de mindre handlendes og Haandværkeres Boliger, der kun bestaar ifire Vægge med et fladt Tag af Palmegrene, lagt paa en Bjælke af Daddelpalmetra, og bedækket med Maatter, hvorover er øst Nildynd — endog disse beskedne Huse har i Midten en aaben Gaard, til hvilken alle Værelserne gaar ud, og i hvilken et Par Palmetraer yder den nødvendige Skygge om Dagen. Jeg har set adskillige af disse Fugleburagtige Boliger, beboede af lykkelige Familier, der levede i fri Luft hele Dagen, indtog deres Maaltider i Træernes Skygge og dansede i Maaneskinnet i den aabne Gaard til Lyden af Kastagnetter eller Haandklap lige til Sengetid, idet de kun brugte deres Huse som Sovesteder; og paa denne Vis lever Tusinder af Ægyptere af disse Kaster.

De store Bygninger, der kommer Paladserne nærmest, er ikke alene kalkede foruden og forind, men malede med Kunst og Smag. De har talrige, brolagte Gaarde med Vandspring og dekorerede Mure, og smykkede med Billedhuggerarbejde, kopieret efter Templernes hellige Emblemer og Symboler og arrangerede i den mest fulden Stil. Over Dørene til mange Huse er der smukke Skjolde eller Smaatavler, forsynede med Byggesterens Navn og en eller anden Sentens i Hieroglyfer. Over Døren til et Hus, der tilhørte Chefen for Vejere og Maalere, og som var beliggende lige for mit Paladsvindu i On, stod der skrevet: „Den Retfærdige Vægts Hus.“ Over et andet var Indskriften: „Det gode Hus.“ over et tredje stod: „Rathotts Ven, den kongelige Skrifer bor her.“ En eller anden Udmærkelse, f. Eks. at have gjort en lang Rejse, giver almindeligvis Anledning til en Indskrift over Indgangen.

En Bygnings Skønhed beror paa Bygherrens Smag, Lune eller Rigdom. Præsterne og de fornemme lever i luksuriøse Huse, og en stor Udfoldelse af Rigdom anses for et Middel til at opretholde deres Magt og sikre de lavere Klassers Respekt og Lydighed.

„Præsternes verdslige Rigdomme,“ sagde en ægyptisk Skrifer i Apistemplet, „er meget betydelige, og som en Gengæld for deres selvpaalagte Faste og Afholdenhed fra forskellige Spiser til visse Tider, nyder de en udmærket Sundhed. Deres overlegne Kundskaber,“ tilføjede han med et ironisk Smil, „sætter dem i Stand til at give deres egne Forklaringer over de Regler og Forbud, der udgaar fra deres hellige Samfund og fastslaa den Grundsætning, at hvad der passer for dem, passer derfor ikke for andre.“ Husenes Vinduer er ikke store, men giver fri Adgang for Luften; om Natten lukkes de ved Skodder. Værelserne er sædvanligvis beliggende i en Etage, og kun faa Huse, undtagen maaske i Theba, er over to Stokværk. Man kan komme ind i Huset gennem en aaben Forgaard eller en Søjlegang, ofte smykket med Billedstøtter. Er der en Etage til, da findes der ovenpaa denne almindeligvis en Terrasse med et let Tag af Sejldug eller lignende. Her sidder Husets Damer ofte om Dagen, og her samles hele Familien om Aftenen for at nyde den kølige Luftning og se paa det brogede Liv i Gaderne; thi her er aabent til alle Sider. I Handelsgaderne ligger Butikkerne i nederste Etage og Familieværelserne ovenpaa. Da det aldrig regner kan Terrassen ovenpaa Huset endog benyttes om Natten til Sovestæd, naar Værelserne bliver for beklumrede.

Jeg har nu, kære Moder, givet dig et lille Indblik i Ægypternes Husliv og indført dig i deres Værelser. Jeg vil slutte min Beskrivelse ved at sige, at i de større Huse, som jeg har haft Lejlighed til at besøge, var Møblementet overmaade smukt og bestod af Stole, beklædte med broderede og haandsyede Tæpper, Sofaer, indlagte Borde, Løjbanke og med Purpur og Guldbroderier og elegante Blomstervaser.

Din hengivne Sø.

Sesostris.

(Fortsættes).